

Italiaans: taalpraktijk A (A703060)

Bachelor in de toegepaste taalkunde 1

Inventario di problemi frequenti

Uitgave 2019-2020

Verantwoordelijke uitgever

Giuliano Izzo

Indice

1 ARTICOLO	6
1.1 STATI, REGIONI, CITTÀ E PAESI	6
1.2 GIORNI DELLA SETTIMANA	7
1.3 ANNI, DATE, PERCENTUALI	7
1.4 CLUB, SQUADRE	7
1.5 IL SIGNOR ROSSI	8
2 NOME	8
2.1 NOMI IN -ZIONE	8
2.2 GENTE	9
2.3 PROBLEMA, GORILLA	9
2.4 NIPOTE of CUGINO?	10
2.5 FIGLIO, FIGLIA	10
2.6 AMICO/A, RAGAZZO/A	10
2.7 PAPIER	11
2.8 UNA BOTTIGLIA DI VINO	11
2.9 FINE, FINO, FINALE	11
2.10 VILLAGGIO, PAESE	12
2.11 PREZZO, PREMIO	12
2.12 PART-	13
2.13 L'ACCORDO NOME-AGGETTIVO	14
3 AGGETTIVO	16
3.1 MOLTO, POCO, TROPPO	16
3.2 BUONO vs BENE	17
3.3 VOLGEND, VORIG	17
3.4 MEGLIO/MIGLIORE	18
3.5 ZELF	19
3.6 QUALCHE, ALCUNO, ALCUNI	19
3.7 SOLO, DA SOLO	20
3.8 DRUK, BEZIG	20
3.9 VREEMD	21
4 PRONOME	21
4.1 CHI of CHE?	21
4.2 WAT	22

4.3 DIE, DAT	23
4.4 QUALCOSA, NIENTE/NULLA.....	24
4.5 UN PO'	24
4.6 IEDEREEN, TUTTI.....	24
4.7 TUTTI E DUE.....	25
4.8 POSSESSIVI.....	25
4.8.1 Mia moglie, la mia mogliettina.....	25
4.8.2 A casa mia.....	26
4.8.3 Un mio amico	26
5 VERBO.....	27
5.1 PROVARE/CERCARE/TENTARE.....	27
5.1.1 Provare	27
5.1.2 Cercare	27
5.1.3 Tentare	28
5.2 RIUSCIRE	28
5.3 ANDARE	28
5.4 PARTIRE	29
5.5 ENTRARE, USCIRE, SALIRE, SCENDERE.....	29
5.6 DIVENTARE	30
5.7 SUCCEDERE.....	30
5.8 COMINCIARE, CONTINUARE.....	31
5.8.1 Cominciare.....	31
5.8.2 Continuare.....	31
5.9 FINIRE/SMETTERE.....	32
5.9.1 Finire.....	32
5.9.2 Smettere.....	32
5.10 ALTRI VERBI CON DOPPIO AUSILIARE.....	33
5.10.1 Cambiare	33
5.10.2 Passare.....	33
5.10.3 Servire.....	34
5.10.4 Aumentare/Diminuire	34
5.10.5 Migliorare/Peggiorare	34
5.10.6 Guarire.....	35
5.10.7 Piovere.....	35

5.11 DURARE, COSTARE	35
5.12 FARE e LASCIARE (+ infinito).....	36
5.13 AVERE DA FARE vs AVERE A CHE FARE.....	36
5.13.1 Avere (qualcosa) da fare.....	36
5.13.2 Avere a che fare (con qualcosa/qualcuno).....	37
5.14 TRATTARE	37
5.15 INSEGNARE vs IMPARARE.....	37
5.16 RISOLVERE	38
5.17 GIOCARE vs SUONARE	38
5.18 AVERE BISOGNO DI vs BISOGNARE	38
5.19 SPARIRE vs SPARARE	39
5.20 ASCOLTARE, ASPETTARE, GUARDARE	39
5.21 PIACERE	39
5.22 MISSEN	40
5.23 LENEN	41
5.24 REALIZZARE, REALIZZARSI, RENDERSI CONTO.....	41
5.25 VERBI IN –PORRE, –DURRE E –TRARRE	41
5.26 VERBI RIFLESSIVI.....	42
6 AVVERBIO	45
6.1 ABBASTANZA	45
6.2 LAAT, LATER.....	45
6.3 PRIMA, DOPO, POI.....	46
6.4 PIÙ	46
6.5 DOPPIA NEGAZIONE	47
6.6 AL, LANG.....	47
6.7 PROPRIO	49
6.8 APPENA.....	49
6.9 UN PO' DI AVVERBI.....	50
7 PREPOSIZIONI	52
7.1 DA	52
7.2 DOOR.....	53
7.3 TRA, FRA	54
7.4 AVANTI, DAVANTI.....	54
7.5 È UTILE CONOSCERE LA REGOLA?	54

8 CONGIUNZIONI.....	55
8.1 SE	55
8.2 ALS	56
8.3 OMDAT, WANT	56
8.4 MENTRE vs DURANTE.....	57

1 ARTICOLO

1.1 STATI, REGIONI, CITTÀ E PAESI

In het Italiaans krijgen eilanden, regio's, landen en continenten normaal het bepaalde lidwoord.

La Sardegna è famosa per il suo mare e il suo formaggio di pecora.

Dove si trova esattamente il Limburgo?

L'Italia è un paese stupendo.

L'anno scorso ho visitato il Belgio con mia madre.

L'Europa soffre una tremenda crisi.

Chi risolverà i problemi dell'Africa?

Maar als het om een plaatscomplement gaat gebruiken we (bijna) altijd het voorzetsel **in**, zonder lidwoord. Als de naam van regio of land in het meervoud staat (zoals **le Fiandre**, "Vlaanderen"), wordt het lidwoord toch gebruikt.

Esiste la mafia in Sicilia?

Anche in Germania ci sono problemi economici.

Nelle Fiandre ci sono tanti piccoli paesini e 3 o 4 città grandi.

-Sei mai stato nelle Filippine? –No, ma conosco bene il Giappone.

Enkele (ei)landen (bijv. **Cuba**, **Cipro**, **Malta** en **Capri**) en kleine staten (bijv. **San Marino** en **Singapore**) krijgen normaal geen lidwoord, en als het om een plaatscomplement gaat eisen ze bovendien het voorzetsel **a**, zoals de steden.

Che sistema politico c'è a Cuba?

Capri è famosa per i suoi tre faraglioni.

San Marino si trova tra le Marche e l'Emilia-Romagna.

In het Italiaans krijgen steden en dorpen normaal geen bepaald lidwoord. Als het om een plaatscomplement gaat gebruiken we altijd het voorzetsel **a** (en niet **in**), weer zonder lidwoord.

Roma è la capitale amministrativa, mentre Milano è il motore dell'economia.

Adesso abito ~~in~~ a Dendermonde, vicino a Gand, ma sono cresciuto ~~in~~ a Canicattì.

~~In~~ A Parma e ~~in~~ a Reggio Emilia fanno un famoso formaggio.

L'anno scorso sono stato ~~in~~ a Londra per le vacanze di Pasqua, quest'anno invece vado ~~in~~ a Parigi o ~~in~~ a Barcellona.

1.2 GIORNI DELLA SETTIMANA

Als een dag geen lidwoord heeft, refereert men naar de vorige of volgende weekdag.

Domenica (scorsa) sono andato al mare con degli amici.

Domenica (prossima) andrò al mare con degli amici.

Als men het bepaalde lidwoord gebruikt, refereert men echter naar iedere weekdag. In dit geval kan men ook het voorzetsel **di** gebruiken (zonder lidwoord). N.B.: weekdagen zijn allemaal mannelijk behalve **domenica**.

La domenica vado spesso al cinema.

Il venerdì mangiamo sempre la pizza.

Di lunedì i parrucchieri sono chiusi.

1.3 ANNI, DATE, PERCENTUALI

Jaren, datums en percentages hebben meestal het lidwoord in het Italiaans, ook met voorzetsels.

Il 2017 sarà un anno da ricordare.

Nel 1492 Cristoforo Colombo ha scoperto l'America.

Il 21 luglio è la festa nazionale del Belgio.

Ha risposto al sondaggio solo il 17% dei soci.

1.4 CLUB, SQUADRE

Sportploegen, -verenigingen en –clubs hebben meestal het lidwoord in het Italiaans. Italiaanse voetbalclubs kunnen mannelijk of vrouwelijk zijn, terwijl buitenlandse voetbalclubs (maar niet nationale ploegen) zijn bijna altijd mannelijk.

La gara è stata vinta dalla Etixx-Quick Step.

Il Milan e l'Inter sono di Milano, il Genoa e la Sampdoria di Genova.

Oggi la Juventus gioca in casa contro la Roma, il Napoli invece fuori con la Lazio.

Il Bayern Monaco ha battuto il Barcellona 4 a 0.

Il Belgio ha vinto 3-0 con l'Irlanda e 1-0 con la Svezia.

1.5 IL SIGNOR ROSSI

Anders dan in het Nederlands, wordt in het Italiaans het bepaald lidwoord gebruikt voor “titel + eigennaam”.

Quello è l'avvocato De Gregorio.

Conosci la signorina Verdi?

Quali sono le competenze del ministro Marini?

Parteciperà alla cerimonia anche la regina Mathilde.

N.B.: bij mannelijke titels in **-re** valt de eindklinker altijd weg als ze gevolgd worden door de eigennaam.

Devo scrivere un'e-mail al professor Bianchi.

Cos'ha detto il dottor Di Francesco?

2 NOME

2.1 NOMI IN -ZIONE

Alle naamwoorden die eindigen met **-zione** (ook **-(s)ione**) zijn vrouwelijk.

Ad Anversa c'è ~~un bellissimo~~ una bellissima stazione.

Il terreno è in ~~ottimi~~ ottime condizioni.

È un esperto di comunicazione ~~politico~~ politica.

Secondo me avete preso ~~il~~ la decisione ~~sbagliato~~ sbagliata.

Een belangrijk voorbeeld is **informazione** dat, anders dan “informatie” in het Nederlands, een telbaar naamwoord is en dus vaak in het meervoud staat.

Alla riunione abbiamo ricevuto ~~molte~~ molte informazioni utili.

2.2 GENTE

Het naamwoord **gente** is enkelvoud en vrouwelijk. Lidwoord, werkwoord en bijvoeglijk naamwoord moeten daar dan mee congrueren. De meervoudige vorm **genti** bestaat, maar is synoniem met **popoli**, “volkeren”, niet met **persone**.

In Italia ho conosciuto ~~molte~~ molta gente ~~simpatiche~~ simpatica.

La gente non ~~capiscono~~ capisce cos'è successo.

2.3 PROBLEMA, GORILLA

In het Italiaans zijn er een aantal mannelijke (bijvoeglijke) naamwoorden die op **-a** eindigen. Vaak komen die woorden uit het Oudgrieks en eindigen ze op **-ma**. Het meervoud volgt meestal de regel van mannelijke naamwoorden en eindigt dus op **-i**. Vaak voorkomend zijn de (bijvoeglijke) naamwoorden in **-ista**. Hieronder de belangrijkste groepen en namen.

- 1) Naamwoorden met uitgang **-ma**: **problema, tema, sistema, schema, diploma, clima, programma, panorama, dramma, trauma, stemma, dogma, enigma, carisma, aroma, fantasma**.

I tuoi problemi non mi interessano.

- 2) Andere naamwoorden met uitgang **-a**: **pianeta, pigiama, monarca, pilota, profeta, papa, pirata, poeta**.

Quanti pianeti ci sono nel sistema solare?

- 3) Naamwoorden (meestal van dieren) eindigend op **-a** die onveranderd blijven: **cinema, gorilla, cobra, panda, koala, puma**.

I panda sono buffi.

- 4) Naamwoorden die mannelijk of vrouwelijk kunnen zijn: **collega, giornalista, barista, atleta, astronauta, psichiatra, tennista, camionista, terrorista, musicista, economista, camorrista, artista, dentista, regista, stilista, ciclista, autista, protagonista**.

Un vero atleta non si dopa.

- 5) Naamwoorden die ook als bijvoeglijke naamwoorden kunnen dienen: **fascista, comunista, socialista, nazionalista, populista, marxista**.

analfabeta, arrivista, ipocrita, omicida, suicida, parassita, idiota, entusiasta, poliglotta, professionista, ottimista, pessimista.

Non sopporto gli ipocriti!

N.B.: een belangrijk (bijvoeglijk) naamwoord van de laatste groep is **belga**. Let op!
Mannelijk meervoud: **belgi**; vrouwelijk meervoud: **belghe**

Franco ha anche il passaporto ~~belgo~~ belga.

Molti ~~belgi~~ belgi hanno la passione del ciclismo.

Le ragazze belghe sono simpatiche?

2.4 NIPOTE of CUGINO?

In het Italiaans kan **nipote** zijn: 1) zoon/dochter van broer/zus (“neef/nicht”) of 2) zoon/dochter van zoon/dochter (“kleinzoon/kleindochter”).

In het Italiaans is **cugino/a** zoon/dochter van oom/tante (“neef/nicht”).

2.5 FIGLIO, FIGLIA

De woorden **figlio** en **figlia** betekenen “zoon” en “dochter” en niet “jongen” (**ragazzo**) en “meisje” (**ragazza**).

Gianni è da poco diventato padre: ha chiamato suo figlio Pietro.

La figlia di Maria ha 6 anni, ha appena cominciato ad andare a scuola.

Alla festa ho conosciuto una ~~figlia~~ ragazza simpatica.

2.6 AMICO/A, RAGAZZO/A

Het woord **amico/a** wordt normaal vertaald met “vriend” en **ragazzo/a** met “jongen/meisje” of met “vriend(innet)je” (dan meestal met bezittelijk voornaamwoord).

Ho un amico che lavora in banca.

In classe c'è anche una ragazza tedesca.

Ieri sono andata al cinema con il mio ragazzo.

Voor “vriend(innet)je” kan men ook **fidanzato/a** (formeler) of **moroso/a** (informeel, typisch in Noord-Italië) gebruiken.

Il mio fidanzato mi ha proposto di sposarlo.

Matteo, si può sapere quante morose hai?

2.7 PAPIER

Het woord “papier” heeft verschillende betekenissen: als het naar het industriële product verwijst gebruikt men *carta*. Als het om een blad papier gaat gebruikt men normaal *foglio*. N.B.: het woord *foglia* betekent “blad” van bomen.

È importante riciclare la carta.

Ho dimenticato il mio quaderno, hai per caso un foglio da prestarmi?

In autunno cadono le foglie.

2.8 UNA BOTTIGLIA DI VINO

In het Nederlands worden zelfstandige naamwoorden die een hoeveelheid, een houder of een groepering aanduiden vaak gebruikt in combinatie met een ander naamwoord zonder voorzetsel. In zulke gevallen staat daar normaal het voorzetsel *di* tussen in het Italiaans. Enkele voorbeelden hiervan zijn *grammo*, *chilo*, *litro*, *milione*, *miliardo*, *pezzo* (“stuk”), *fetta* (“plakje/stukje”), *manciata* (“handvol”), *sacco* (“heleboel”), *tazz(in)a* (“kop(je)”), *bicchiere*, *lattina* (“blikje”), *tipo* (“soort”), *gruppo*.

Vorrei un chilo di pomodori, per favore.

Quanto vale un miliardo di yen?

Ho voglia di un pezzo di pizza al taglio.

Dove sono le mie lattine di birra?

In Italia esistono più di 1300 tipi di pasta.

2.9 FINE, FINO, FINALE

In het Italiaans bestaan er drie verschillende *fine*: 1) als vrouwelijk naamwoord (*la fine*) betekent “einde” (vaak voorkomend is de uitdrukking *alla fine*, “uiteindelijk”); 2) als mannelijk naamwoord (*il fine*) betekent “doel” (vaker worden in dit gebruik *obiettivo* of *scopo* gebruikt); 3) als bijvoeglijk naamwoord (*fine/-i*) betekent “fijn, dun, subtiel”.

Il presidente americano ha dichiarato la fine della guerra in Iraq.

“Il fine giustifica i mezzi.” (N. Machiavelli)

Gino gli ha risposto con fine ironia.

Het voorzetsel **fino** (in een formelere stijl **sino**) is altijd gevolgd door **a** en betekent meestal “tot”.

Abbiamo lottato fino all'ultimo istante, però abbiamo perso.

Sono rimasto fino alla fine, ma non l'ho visto.

Er bestaan ook drie verschillende **finale**: 1) als vrouwelijk naamwoord (**la finale**) betekent “finale” (van een competitie); 2) als mannelijk naamwoord (**il finale**) betekent “einde, slotfase” (normaal van een film, een roman of een wedstrijd); 3) als bijvoeglijk naamwoord (**finale/-i**) betekent “eind-, ultiem”.

Nel 1994 l'Italia ha perso la finale della Coppa del mondo con il Brasile.

Il finale della commedia mi è sembrato un po' noioso.

Il ciclista fiammingo è tra i favoriti per la vittoria finale del Giro.

Nonostante gli sforzi, il risultato finale del lavoro è mediocre.

2.10 VILLAGGIO, PAESE

Het woord **villaggio** duidt normaal een heel klein dorpje aan, vaak in de derde wereld, waar mensen wonen én werken. Voor “dorp(je)” wordt in het Italiaans **paese** (of **paesino**) gebruikt. Hetzelfde woord kan ook “land” betekenen en in dit geval komt het vaak met hoofdletter voor: **Paese**.

Don Angelo è stato missionario in un villaggio africano per 30 anni.

Lavoro a Geel, un paese vicino a Bruxelles.

Abito a Desteldonk, un paesino pochi chilometri a nord di Gand.

L'Italia è il Paese dei furbi.

2.11 PREZZO, PREMIO

Het woord “prijs” heeft twee verschillende betekenissen: 1) bedrag dat in ruil voor het leveren van een zaak of het verrichten van een dienst gevraagd wordt, in het Italiaans **prezzo**; 2) stoffelijke beloning voor een prestatie, in het Italiaans **premio**.

De prijs is 15 euro per persoon.

→ Il prezzo è di 15 euro a persona.

De democratie heeft haar prijs.

→ La democrazia ha il suo prezzo.

Hij won de eerste prijs.

→ Ha vinto il primo premio.

De beste leerlingen krijgen een prijs.

→ Gli studenti migliori ricevono un premio.

2.12 PART-

De stam **part-** ligt aan de basis van een aantal belangrijke woorden met totaal verschillende betekenis en soms zijn de verschillen erg klein. Het belangrijkste werkwoord is **partire** (zie 5.4), dat in nauw verband staat met het naamwoord **partenza**, “vertrek”, en in minder nauw verband met **parto**, “bevalling”.

La partenza è stata rimandata di un’ora.

Questo sarà il punto di partenza della nostra strategia.

Il parto è andato benissimo: il bimbo è sano e la mamma sta bene.

Twee woorden die vaak door elkaar worden gehaald zijn **partito**, “(politieke) partij”, en **partita**, “wedstrijd, partij”.

Il Partito Comunista Italiano era molto influente.

Quanti partiti partecipano alle elezioni?

La partita è stata vinta dal Napoli per 2-0.

Facciamo una partita a scacchi?

Zeer belangrijk is het vrouwelijke naamwoord **parte**, dat hoofdzakelijk “deel, gedeelte, portie” betekent maar wordt gebruikt in talloze uitdrukkingen zoals **da qualche parte**, “ergens”, **da un’altra parte**, “ergens anders”, **da nessuna (altra) parte**, “nergens (anders)”, **d’altra parte**, “overigens”, **da parte di**, “namens”, of in de zin van “buurt”, zoals **dalle parti di**, “in de buurt van”, ofwel in de zin van “kant, richting”, zoals **da questa/quella parte**, “aan deze/die kant”, **da ogni parte**, “van alle kanten”.

C’è una parte del compendio che non ho capito bene.

La seconda parte dello spettacolo comincia tra 10 minuti.

Qui la musica è terribile, andiamo da un’altra parte?

Non trovo le mie chiavi da nessuna parte – tu per caso le hai viste?

Tanti saluti anche da parte di mio padre.

Il cinema si trova in centro, dalle parti della cattedrale.

Andiamo da questa parte, si arriva prima.

2.13 L'ACCORDO NOME-AGGETTIVO

De congruentie van zelfstandig naamwoord en bijvoeglijk naamwoord stelt vaak problemen (ook bij gevorderde leerders) omwille van het relatief groot aantal mogelijke combinaties die het Italiaans kent. In het schema hieronder staat een samenvatting van (bijna) alle paren eindklinkers die voor kunnen komen, met de geschatte frequentie en een voorbeeld van elk geval.

	SINGOLARE			PLURALE		
	<i>Combinazione</i> <i>N - A</i>	<i>Esempio</i> <i>NA</i>	<i>Frequenza</i>	<i>Combinazione</i> <i>N - A</i>	<i>Esempio</i> <i>NA</i>	<i>Frequenza</i>
MASCHILE	-O / -O	gatto nero	++	-I / -I	gatti neri	+++
	-O / -E	esercizio facile	++		esercizi facili	
	-E / -O	attore famoso	++		attori famosi	
	-E / -E	cane fedele	++		cani fedeli	
	-A / -O	clima umido	+		climi umidi	
	-A / -E	problema grave	+		problemi gravi	
	-O / -A	saluto fascista	±		saluti fascisti	
	-E / -A	pastore belga	±		pastori belgi	
	-A / -A	sistema marxista	-		sistemi marxisti	

	SINGOLARE			PLURALE		
	<i>Combinazione</i> N - A	<i>Esempio</i> N A	<i>Frequenza</i>	<i>Combinazione</i> N - A	<i>Esempio</i> N A	<i>Frequenza</i>
FEMMINILE	-A / -A	casa rossa	++	-E / -E	case rosse	++
	-A / -E	ragazza felice	++	-E / -I	ragazze felici	++
	-E / -A	notte serena	++	-I / -E	notti serene	++
	-E / -E	emozione forte	++	-I / -I	emozioni forti	++

Buiten dit schema vallen o.a.:

- alle onveranderlijke naamwoorden, zoals
 - naamwoorden die beklemtoond zijn op de laatste lettergreep (bijv. *città, università, caffè, virtù, tiramisù, tabù*)
 - vrouwelijke naamwoorden op *-o* (bijv. *radio, moto, auto, foto*)
 - enkele mannelijke naamwoorden op *-a* (bijv. *cinema, gorilla*)
 - enkele (meestal vrouwelijke) naamwoorden op *-i* (bijv. *crisi, analisi, tesi, ipotesi, sintesi, metropoli, brindisi*)
 - enkele vrouwelijke naamwoorden op *-ie* (bijv. *serie, specie*)
 - naamwoorden van één lettergreep (bijv. *re, tè, sci, gru*)
- een (groeïende) groep leenwoorden die onveranderlijk zijn ofwel de regel van de oorspronkelijke taal volgen (bijv. *bar, film, sport, goal, computer, quiz, show, spot, look, business, e-mail, leader, garage, clou, beige, smart, trendy*)
- een groep onregelmatige naamwoorden waarvan het enkelvoud (*-o*) mannelijk is en het meervoud (*-a*) vrouwelijk (bijv. *uovo, paio, braccio, dito, migliaio*) en de vrouwelijke naamwoorden *mano, ala* en *arma* (meervoud op *-i*);
- enkele onveranderlijke bijvoeglijke naamwoorden, meestal kleuren (bijv. *blu, rosa, viola, pari, dispari*)
- een aantal samengestelde woorden (bijv. *capostazione, pellerossa, crocevia, buttafuori, andirivieni*)

3 AGGETTIVO

3.1 MOLTO, POCO, TROPPO

Het woord **molto** kan een bijvoeglijk naamwoord of een bijwoord zijn. Als bijvoeglijk naamwoord heeft het uiteraard vier vormen terwijl het onveranderlijk is als bijwoord. Met andere woorden: als **molto** de functie van “heel, erg, zeer” (1-5) heeft, is het altijd onveranderlijk; als **molto** een functie van “veel” heeft, dan hangt het ervan af - hoort “veel” bij een bijvoeglijk naamwoord in de vergrotende trap (6), dan is het onveranderlijk; hoort “veel” bij een naamwoord (7-10), dan heeft het vier mogelijke vormen.

1. Stasera resto a casa perché sono ~~molta~~ **molto** stanca.
2. Siamo ~~molti~~ **molto** contenti dei risultati ottenuti.
3. Le studentesse sembravano **molto** concentrate durante il test.
4. Siamo arrivati a casa **molto** presto.
5. Ha risolto il problema **molto** facilmente.
6. Da quel giorno, Silvia è diventata **molto** più insicura.
7. Spesso gli italiani mettono **molto** zucchero nel caffè.
8. Secondo me verrà ~~molte~~ **molta** gente al concerto di Zucchero.
9. Ho **molti** amici che vivono in Italia.
10. Ci sono **molte** soluzioni possibili a questo problema.

Hetzelfde geldt voor de woorden **tropo**, “te (veel)”, en **poco**, “weinig”.

Ci sono **tropi** errori nel compito: è insufficiente.

C'è ~~tropo~~ **troppa** gente qui, andiamo via!

Giorgio e Franco sono ~~tropi~~ **tropo** stanchi per uscire, perciò rimangono a casa.

In questo negozio c'è **poca** scelta, andiamo via.

Abbiamo ~~poco~~ **poche** possibilità di vincere, ma ci proveremo.

Le sigarette elettroniche sono ~~poco~~ **poco** efficaci per smettere di fumare.

3.2 BUONO vs BENE

Het woord **buono** is een bijvoeglijk naamwoord en wordt dus gebruikt dichtbij naamwoorden of na **essere** (of een ander koppelwerkwoord). Het woord **bene** is een bijwoord en wordt met alle andere werkwoorden gebruikt.

È un buon affare ~~bene~~, ti consiglio di comprarlo.

Conosci una buona pizzeria ~~bene~~ a Venezia?

La pizza ai peperoni era davvero ~~bene~~ buona!

I pasticcini al cioccolato sembrano proprio ~~bene~~ buoni.

Antonio guida ~~buono~~ bene ma è molto prudente.

Ingrid parla veramente ~~buona~~ bene l'italiano.

In een formelere stijl kan **bene** (als zelfstandig naamwoord dan) in combinatie gebruikt worden met **essere** (gevolgd door infinitief of “che + aanvoegende wijs”).

È bene essere puntuali ad un colloquio di lavoro.

È bene che gli studenti siano in possesso di alcuni requisiti essenziali.

Ongeveer hetzelfde wat voor **bene** geldt zou ook voor het bijwoord **male** (“slecht”) kunnen gezegd worden. Wel bestaat de informele uitdrukking **non essere (niente) male** (vaak over het eten of het uiterlijk van mensen en dingen). Wanneer “slecht” als bijvoeglijk naamwoord dient kan men in het Italiaans **cattivo** of **brutto** gebruiken.

Il mio pc funziona male.

-Buona la pizza? – Sì, non era male.

-Com'è questo Franco? – Beh, non è davvero (niente) male!

Questo panino al formaggio non mi piace per niente, è ~~male~~ cattivo.

La partita è stata ~~male~~ brutta.

3.3 VOLGEND, VORIG

De bijvoeglijke naamwoorden “volgend” en “vorig” hebben verschillende mogelijke vertalingen in het Italiaans, afhankelijk van het temporele referentiepunt.

Als het referentiepunt de tegenwoordige tijd is, gebruikt men **prossimo** en **scorso/passato**.

Questa settimana non lavoro, comincio la settimana prossima.

Adesso non ho tempo, lo faccio la prossima volta.

L'anno scorso ho studiato in Italia.

Als het referentiepunt het verleden of de toekomst is, gebruikt men **segunte**, **successivo** of **dopo** (bijw.) voor “volgend” en **precedente** of **prima** (bijw.) voor “vorig”.

Il disco “Promised land” è uscito nel 1976: l'anno ~~prossimo~~ seguente Elvis è morto.

Non preoccuparti se domani andrà male: la volta dopo farai meglio.

Nel test di ieri ho fatto 8 errori, ma in quello precedente avevo preso un buon voto.

Il 10 maggio sono partita per l'Islanda anche se il giorno prima mi ero ammalata.

3.4 MEGLIO/MIGLIORE

Deze twee woorden betekenen “beter/best”. Het woord **meglio** is in principe een bijwoord maar wordt vaak als bijvoeglijk naamwoord gebruikt. Ook in dit geval blijft het toch onveranderd. Het bijvoeglijk naamwoord **migliore/i** wordt het vaakst gebruikt dichtbij het naamwoord.

Non sono soddisfatto della tua prestazione, puoi fare meglio.

La tua macchina è bella, ma la mia è mille volte meglio.

Ti presento Gloria e Ines, le mie migliori amiche.

Il 1982 è stato il migliore anno della mia vita.

N.B.: **meglio** wordt altijd gebruikt als het onderwerp van **essere** een infinitief of een niet-beknopte bijzin is (dan in de aanvoegende wijs).

È meglio aspettare ancora un po' prima di prendere una decisione.

È meglio vivere un giorno da leone che cento anni da pecora.

È meglio che partiamo subito, prima che si faccia buio.

Hetzelfde systeem geldt ook voor **peggio** en **peggiore**, “slechter/slechtst”.

Dobbiamo agire: più aspettiamo e peggio sarà.

Le giornate peggiori sono quelle che passi da solo.

3.5 ZELF

Het woordje “zelf” wordt niet altijd vertaald in het Italiaans, want het is soms genoeg met een naamwoord of een beklemtoond persoonlijk voornaamwoord. Mogelijke vertalingen zijn **stesso** of **in persona**, maar altijd samen met een naamwoord of een voornaamwoord. Het bijwoord **personalmente** kan ook alleen staan. Soms benadrukt “zelf” een onderscheiding, dan kan het bijwoord **invece** toegevoegd worden. Als “zelf” “zonder hulp” betekent, kan in het Italiaans **da solo** gebruikt worden.

Ik kan je niet helpen: ik weet zelf niks van voetbal.

→ Non ti posso aiutare: io non so niente di calcio.

Hij wist het ook: hij heeft dat zelf erkend.

→ Anche lui lo sapeva: l'ha ammesso lui stesso.

Zelf vind ik het onthutsend dat niemand zijn excuses aanbodt.

→ Personalmente trovo scioccante che nessuno si sia scusato.

Haar grootvader reist vaak naar Catania, maar zelf is ze er nooit geweest.

→ Suo nonno va spesso a Catania, lei invece non c'è mai stata.

Zal ik je helpen of doe je het zelf?

→ Ti aiuto o lo fai da solo/a?

3.6 QUALCHE, ALCUNO, ALCUNI

Het onbepaald bijvoeglijk naamwoord **qualche** betekent ongeveer “enig(e), sommige, enkele” (d.w.z. een kleine hoeveelheid, eventueel voorgesteld door maar één persoon of ding) en is altijd enkelvoud.

Conosci qualche ~~ristoranti carini~~ ristorante carino in questa zona?

Mia nonna ha sempre qualche ~~buone ricette~~ buona ricetta da darmi.

Het woord **alcun(o)/a** is in het enkelvoud een formelere synoniem van **nessun(o)/a** (“geen”). In het meervoud komt het woord vaker voor: **alcuni/e** betekent “sommige, enkele” (d.w.z. een beperkt hoeveelheid mensen of dingen) en kan ook als onbepaald voornaamwoord gebruikt worden. Hetzelfde geldt ook voor **certi/e**.

Posso benissimo fare da solo, non ho alcun bisogno del tuo aiuto!

Ci sono alcuni problemi che dobbiamo risolvere subito.

Chiara va a una festa con alcune amiche.

Certi giorni preferirei non uscire di casa.

3.7 SOLO, DA SOLO

Het woord **solo** komt heel vaak voor en kan een bijwoord of een bijvoeglijk naamwoord zijn. Als bijwoord heeft **solo** de betekenis van “alleen, enkel, slechts, maar, pas”; mogelijke synoniemen zijn **soltanto** en **solamente**, soms kan het ook vervangen worden door **esclusivamente** of **semplicemente**.

È solo una questione di tempo.

Non è niente di grave, devo solo riposare un po’.

Gianna? Non la conosco bene, ci ho parlato solo una volta.

Chiamami solo se si tratta di qualcosa di urgente.

Merkwaardig genoeg wordt **solo** als bijvoeglijk naamwoord vaak voorafgegaan door het voorzetsel **da** en betekent “alleen, eenzaam”, “enig” (vaker wordt **unico** gebruikt) of “(van)zelf”. N.B.: ook in combinatie met **da** blijft **solo** veranderlijk.

Voi andate pure, io preferisco rimanere solo.

Mi raccomando, Rita: quando viaggi da ~~so~~ sola non devi mai distrarti.

- Che bello! L’hai fatto tu? – Sì, tutto da solo.

Purtroppo i problemi non si risolvono da ~~so~~ soli.

3.8 DRUK, BEZIG

Het woord “druk” heeft twee verschillende functies: 1) bijvoeglijk naamwoord; 2) zelfstandig naamwoord. In het eerste geval gebruikt men vaak **impegnato** (van mensen) of **intenso** in het Italiaans. In het tweede geval gebruikt men normaal **pressione**.

Ik heb het erg druk. → Sono molto impegnato.

ook → Ho molto da fare.

Wat een drukke dag vandaag! → Che giornata intensa oggi!

Er ligt te veel druk op kinderen. → C’è troppa pressione sui bambini.

Het woord “ bezig” stelt soms problemen en eist verschillende oplossingen. Met de betekenis van “bezet” kan “ bezig” vertaald worden met **occupato** of **impegnato**. Vaker is het nodig om de uitdrukking “*stare + gerundio*” te gebruiken in het Italiaans.

Dat probleem houdt hem de hele dag bezig.

→ Quel problema lo tiene occupato tutto il giorno.

Ik was bezig met schrijven toen de telefoon ging.

→ Stavo scrivendo quando è suonato il telefono.

Waar ben je mee bezig?

→ Che cosa stai facendo? (*op dit ogenblik*)

ook → Di che cosa ti occupi? (*bijv. in je werk*)

3.9 VREEMD

Het adjectief “vreemd” heeft verschillende betekenissen: 1) “buitenlands” - in dit geval gebruikt men normaal **straniero** in het Italiaans; 2) “niet bekend” - in dit geval kan men **estraneo** gebruiken; 3) “ongewoon, raar” - naast **strano** bestaan er talrijke mogelijke vertalingen, bijvoorbeeld **bizzarro, insolito, singolare, curioso**.

Ha già studiato 3 lingue straniere: tedesco, spagnolo e giapponese.

In mezzo a quella gente mi sentivo un estraneo.

Che faccia strana hai oggi! Hai dormito poco?

4 PRONOME

4.1 CHI of CHE?

Het voornaamwoord **chi** heeft twee mogelijke functies: 1) vraagwoord of 2) voornaamwoord. In beide gevallen wordt in het Nederlands “wie” gebruikt.

1) vragend voornaamwoord

Chi è stato?

Con chi hai guardato la partita?

A chi hai raccontato il nostro segreto?

2) zelfstandig betrekkelijk voornaamwoord

Chi arriva primo, vince un premio.

Questa è la tipica risposta di chi non ha studiato.

Chi ha finito può uscire.

Als betrekkelijk voornaamwoord kan **che** twee grammaticale functies hebben: subject (onderwerp) en direct object (lijdend voorwerp).

Purtroppo non trovo più il libro che mi hai dato. (*dir.obj.*)

L'anziana signora ~~chi~~ che è appena entrata è mia nonna. (*sub.*)

Roberto Saviano ha scritto un famoso libro ~~chi~~ che si intitola "Gomorra". (*sub.*)

4.2 WAT

Het voornaamwoord "wat" heeft twee belangrijke functies: 1) betrekkelijk voornaamwoord en 2) vraagwoord. De twee functies eisen twee verschillende vertalingen in het Italiaans: 1) **quello che**; 2) **che cosa**.

1) *Wat = quello che*

Wat je zegt is fout. → Quello che dici è sbagliato.

Wat je wenst is onmogelijk. → Quello che desideri è impossibile.

Ik heb alles verloren wat ik had. → Ho perso ~~tutto~~ ~~che~~ tutto quello che avevo.

Alles wat je niet weet is waar. → Tutto quello che non sai è vero.

N.B.: in een formelere taal kan **quello che** door **ciò che** of **quanto** vervangen worden.

La prego di non dire a nessuno ciò che Le ho appena rivelato.

Non si deve credere ciecamente a quanto dicono i giornali.

2) *Wat = che cosa*

Wat heb je gedaan? → Che cos'hai fatto?

Hij vroeg me wat ik studeer. → Mi ha chiesto che cosa studio.

N.B.: **che cosa** wordt vaak in de spreektaal vervangen met **cosa** (vooral in Noord-Italië) of met **che** (vooral in Zuid-Italië).

Non ho sentito, cos'hai detto?

-Quando arrivano gli altri? -E io che ne so?

Verder wordt “wat” ook gebruikt met de betekenis van “een beetje”; in dat geval gebruikt men de uitdrukking **un po’ di** (niet-telbare naamwoorden) of **qualche** (telbare naamwoorden) in het Italiaans.

Soms heb je wat geluk nodig. → A volte ci vuole un po’ di fortuna.

Heb je wat tips om snel af te vallen?

→ Hai qualche consiglio per dimagrire rapidamente?

Het woord “wat” wordt ook in uitroepen gebruikt; vaak kan men dan **come** of **quanto** gebruiken in het Italiaans. In combinatie met een bijvoeglijk naamwoord kan men **che** ook gebruiken.

Wat is Italië mooi!

→ Com’è bella l’Italia!

Che bella è l’Italia!

~~Che l’Italia è bella!~~

Wat is dat een duur spul zeg!

→ Mamma mia com’è caro quell’affare!

Wat heb je veel gezien in een week!

→ Quante cose hai visto in una settimana!

4.3 DIE, DAT

De woorden “die” en “dat” kunnen verschillende functies hebben in het Nederlands: 1) betrekkelijk voornaamwoord; 2) aanwijzend voornaamwoord. Afhankelijk van hun functie, zijn er verschillende vertalingen mogelijk naar het Italiaans: voor het geval 1 gebruikt men meestal **che**, voor het geval 2 gebruikt men **quello/a/i/e**.

1) betrekkelijk voornaamwoord

Het idee dat je me gaf is geniaal!

→ L’idea che mi hai dato è geniale.

Ik wil alle films zien die nu komen.

→ Voglio vedere tutti i film che escono ora.

2) aanwijzend voornaamwoord

Die fiets is mooi, maar die andere is nog beter.

→ Quella bicicletta è bella, ma quell’altra è ancora meglio.

Heb je dat boek al gelezen?

→ Hai già letto quel libro?

N.B.: de woorden **quale** en **quello** worden vaak verwisseld: met het bepaald lidwoord is **quale** een betrekkelijk voornaamwoord, anders is het vergelijkbaar met het vraagwoord “welk(e)” (zoals in volgende voorbeelden).

Quale partito voterai alle prossime elezioni?

Qual è la strada più corta per arrivare in stazione?

4.4 QUALCOSA, NIENDE/NULLA

De onbepaalde voornaamwoorden **qualcosa** en **niente/nulla** kunnen in combinatie met een bijvoeglijk naamwoord gebruikt worden. Tussen beide woorden moet dan het voorzetsel **di** gevoegd worden. N.B.: **qualcosa**, **niente** en **nulla** zijn onzijdig, dus het bijvoeglijk naamwoord is altijd mannelijk.

Andrea non mi convince: c'è qualcosa di ~~strana~~ strano in lui.

-Cos'hai fatto ieri? -Niente di particolare.

Alla riunione non hanno detto nulla di interessante.

4.5 UN PO'

De uitdrukking **un po'** kan zelfstandig, in combinatie met een bijvoeglijk naamwoord of met een (voor)naamwoord gebruikt worden. In dit laatste geval moet men het voorzetsel **di** tussenvoegen.

Che buono il tuo gelato! Me ne dài un po'?

Gianluca non è venuto, era un po' stanco.

Domani c'è la finale: speriamo di avere un po' di fortuna.

4.6 IEDEREEN, TUTTI

In het Nederlands gebruikt men vaak het onbepaalde voornaamwoord “iedereen”. De letterlijke vertaling is **ognuno** of **ciascuno**, maar in het Italiaans gebruikt men vaker **tutti** (letterlijk “allen”). De betekenis is (bijna altijd) dezelfde maar het werkwoord en de bijvoeglijke naamwoorden moeten dan in het meervoud staan.

Is iedereen aanwezig? → Sono tutti presenti?

Hier wordt iedereen goed behandeld. → Qui tutti vengono trattati bene.

Iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen daden.

→ Ognuno è responsabile delle proprie azioni.

De woorden “ieder(e)” en “elk(e)” worden vertaald met **ogni** of **tutto**. Het woord **ogni** is altijd enkelvoud en onveranderlijk, terwijl **tutto** vier vormen heeft en het bepaald lidwoord nodig heeft.

In neem elke dag dezelfde trein.

→ Prendo ogni giorno lo stesso treno.

→ Prendo tutti i giorni lo stesso treno.

Ik heb iedere keer hetzelfde probleem.

→ Ogni volta ho lo stesso problema.

→ Ho tutte le volte lo stesso problema.

4.7 TUTTI E DUE

De uitdrukking **tutti e due** (vrouwelijk **tutte e due**) is de meest gebruikelijke vertaling van “beide” (dus niet tutti i due of tutte le due). In een wat hoger register kunnen ook **entrambi/e** en **ambidue** gebruikt worden. In plaats van ‘due’ kan om het even welk nummer gebruikt worden.

Alla fine ho comprato tutte e due le giacche.

Gino e Michele sono arrivati tutti e due in orario.

Entrambi/Ambidue gli uomini sono stati condannati a quindici anni di prigionie.

Paolo, Francesca, Simone e Chiara sono tutti e quattro di Firenze.

4.8 POSSESSIVI

4.8.1 Mia moglie, la mia mogliettina

In het Italiaans eisen bezittelijke voornaamwoorden normaal het lidwoord. De (bijna) enige uitzonderingen voor de laatste regel zijn de 24 naamwoorden die een nauwe verwantschap aanduiden, waaronder volgende 15 die in principe nooit het lidwoord krijgen: **padre, madre, figlio, figlia; fratello, sorella; marito, moglie; zio, zia; nipote, nonno, nonna; cugino, cugina**. Voor volgende 9 woorden komen beide vormen (mèt en zónder lidwoord) voor: **papà, babbo; mamma; cognato, cognata; genero, nuora; suocero, suocera**.

Ho parlato con tu padre.

Maar→ Ho parlato con il tuo capo.

Ho conosciuto tua sorella.

Maar→ Ho conosciuto la tua collega.

N.B.: dit geldt niet als 1) die 24 namen meervoud zijn; 2) die 24 namen een achtervoegsel krijgen; 3) die 24 namen een bepaling krijgen; 4) het gaat om de derde persoon meervoud **loro**, die altijd het lidwoord vereist.

1. Dove sono i tuoi cugini?

2. Ti presento la mia sorellina.
3. Gino è arrivato sorridente con la sua futura moglie.
4. Ecco Marta e Nino con Alessando, il loro nipote.

Er zijn ook een aantal vaste uitdrukkingen waar het lidwoord niet wordt gebruikt, bijvoorbeeld: ***a mio parere/giudizio/avviso, a suo agio, di sua (spontanea) volontà, in nostro potere, per/a tua scelta, (di) mia responsabilità, di nostra competenza, a sua disposizione, per loro (stessa) ammissione, suo malgrado, a suo dire, in tuo favore.***

A mio parere, le conclusioni dello studio sono dubbie.

Non mi sento davvero a mio agio quando è presente anche Fausto.

4.8.2 A casa mia

In het Italiaans staan bezittelijke voornaamwoorden normaal voor het naamwoord, maar soms ook erachter, bijvoorbeeld om emotie uit te drukken.

Ho messo i miei soldi in banca. *Maar* → Perché butti via così i soldi miei?

I miei figli sono tutti sposati. *Maar* → Figli miei, perché mi fate questo?

Vaak gaat het om vaste uitdrukkingen of om een uitroep: ***casa sua, colpa tua, merito mio, affari/fatti miei, mamma mia, Madonna mia, Dio mio, amore mio.***

Ci vediamo a casa tua?

Basta con queste domande indiscrete, fatti i fatti tuoi!

Mamma mia che spavento!

4.8.3 Un mio amico

Anders dan in het Nederlands, kan men in het Italiaans bezittelijke voornaamwoorden gebruiken met het onbepaald lidwoord, met aanwijzende voornaamwoorden en met ***stesso*** (“het-/dezelfde”).

Una mia compagna di scuola mi ha regalato un disco di Ligabue.

Ieri sono uscita con un tuo collega.

Tutti possono sbagliare, ma un errore suo sarebbe fatale.

Grazie dell'aiuto che mi offri, ma è un problema mio e devo risolverlo io.

Ti ricordi di quella mia vecchia zia di Roma?

Tua figlia ha il tuo stesso sorriso!

5 VERBO

5.1 PROVARE/CERCARE/TENTARE

De werkwoorden **provare**, **cercare** en **tentare** kunnen allemaal “proberen” betekenen (geval 1), maar ze hebben ook andere betekenissen.

5.1.1 Provare

1 - *provare a + infinitief*

N.B.: de constructie is **provare a + infinitief**, het voornaamwoord dat de bijzin vervangt is **ci**.

Ieri ho provato a telefonarti a casa, ma non mi hai risposto.

Hai provato ad aprire la bottiglia? → Ci hai provato?

2 - *provare qualcosa* (om te zien of het je goed staat, of het lekker is...)

Devi assolutamente provare quel vestito!

Hai provato questo whisky? → L’hai provato?

3 - *provare qualcosa* (“voelen”, **sentire**)

Quando ho visto quell’ingiustizia, ho provato molta rabbia.

4 - *provare qualcosa* (“bewijzen”, **dimostrare**)

Ha provato scientificamente che la sua teoria è vera.

5.1.2 Cercare

1 - *cercare di + infinitief*

La prossima volta cercherò di fare meno errori

2 - *cercare qualcosa* (“zoeken (naar)”)

Cerco lavoro già da un anno.

Cercavo un negozio di scarpe italiane, ma non l'ho trovato.

5.1.3 Tentare

1 – *tentare di + infinito*

Sua moglie ha tentato di avvelenarlo.

2 – *tentare qualcuno* (“verleiden”)

Lucia mi tenta sempre con le sue squisite torte.

5.2 RIUSCIRE

Het werkwoord **riuscire** wordt erg vaak gebruikt in de betekenis van “lukken, slagen” of ook gewoon van “kunnen, in staat zijn”. Zoals bij **uscire** is het hulpwerkwoord altijd **essere**.

Senza occhiali non riesco a leggere.

Se non studia, Mauro non riuscirà a superare l'esame.

Sei riuscito a finire l'esercizio?

N.B.: de constructie is **riuscire a + infinitief**, het voornaamwoord dat de bijzin vervangt is **ci**.

Prima o poi riuscirò a vincere.

→ Prima o poi ci riuscirò.

Riesci a venire da me oggi?

→ Ci riesci?

5.3 ANDARE

Het werkwoord **andare** wordt in principe niet gebruikt om de toekomstige tijd te vormen zoals in sommige andere talen. De uitdrukking “**andare a + infinitief**” kan alleen maar gebruikt worden als het onderwerp een beweging uitvoert.

Domani non ho lezione: ~~vado a rimanere~~ rimango/rimarrò a casa.

Andiamo a ballare?

Papà sta andando a parlare con i vicini.

In combinatie met de persoonlijke (indirecte) voornaamwoorden, bouwt **andare** een uitdrukking die synoniem is met **avere voglia di**, “zin hebben in”.

-Ti va di fare una passeggiata in centro? –No, non ne ho proprio nessuna voglia.

Ho chiesto a Luciano se aveva voglia di uscire, ma mi ha detto che non gli andava.

5.4 PARTIRE

Het werkwoord **partire** wordt normaal vertaald met “vertrekken” en selecteert het voorzetsels **per** (en niet **a**) en **da** (en alleen zelden **di**).

Siamo partiti dall’hotel molto presto.

Mio padre è appena partito ~~alla~~ per la Germania.

N.B.: normaal wordt **partire** gebruikt als het om een reis gaat, niet als je een plek verlaat, vooral voor een korte verplaatsing (bijv. van school naar huis). In zo’n geval gebruik je vaker in het Italiaans **andare (via)** of **andarsene**.

Nu moet ik echt vertrekken, mijn vrienden wachten op me.

→ Adesso devo proprio andare, i miei amici mi stanno aspettando.

Toen ik al die mensen zag, vertrok ik meteen.

→ Quando ho visto tutta quella gente, sono andato via subito.

ook me ne sono andato subito.

5.5 ENTRARE, USCIRE, SALIRE, SCENDERE

De werkwoorden **entrare** (“binnengaan”) en **uscire** (“uitgaan”) zijn onovergankelijk (en ze vereisen trouwens het hulpwerkwoord **essere** in de samengestelde tijden). Ze kunnen dus nooit een direct object krijgen.

Alle 8.20 il professore è entrato ~~la~~ **in** classe.

Liliana ha messo il pollo in forno e poi è uscita ~~la~~ **dalla** cucina.

De werkwoorden **salire** (“klimmen, opstappen”) en **scendere** (“afdalen, uitstappen”) kennen hetzelfde gebruik als de vorige twee, behalve in (heel weinige) bepaalde uitdrukkingen waar ze ook een overgankelijk gebruik kennen.

Fabrizio è salito ~~l~~ **sull’**autobus cantando.

I bambini sono scesi ~~la~~ **dalla** montagna in fila indiana.

Ciro è sceso di corsa ~~le~~ **dalle** scale.

ook → *Ciro ha sceso le scale di corsa.*

5.6 DIVENTARE

Het werkwoord **diventare** betekent “worden” (in zijn oorspronkelijk betekenis). In een hogere (meestal literair) register kan men **divenire** gebruiken. In bepaalde uitdrukkingen wordt ook **farsi** gebruikt.

Con gli anni, quell'attrice diventa sempre più affascinante.

Andare al lavoro in macchina è diventato quasi impossibile in Belgio.

I suoi sogni erano divenuti realtà.

Devo andare via, si è fatto tardi.

5.7 SUCCEDERE

Het werkwoord **succedere** is de gewone vertaling van “gebeuren” en dus niet van “slagen, lukken” (daarvoor gebruikt men normaal **riuscire**). Minder gebruikte synoniemen van **succedere** zijn **accadere**, **avvenire** en **capitare**.

Ieri mi è ~~passata~~ ~~arrivata~~ successa una cosa strana.

Cosa ti ~~passa~~ ~~arriva~~ succede? Stai bene?

Sei ~~successo~~ riuscito a trovare le chiavi di casa?

-Mi hanno rubato il cellulare! –Eh, purtroppo può capitare a chiunque.

N.B.: in het Nederlands heeft het voornaamwoord “er” normaal de functie van voorlopig onderwerp van “gebeuren” (soms ook met andere werkwoorden wanneer het eigenlijke onderwerp onbepaald is): in dat geval kan “er” normaal niet vertaald worden in het Italiaans.

Wat is er gebeurd?

→ Che cos'è successo?

Er kwamen veel vragen binnen.

→ Sono arrivate molte domande.

Het naamwoord **successo** betekent toch wel “succes”, dus “gebeurtenis” kan met **avvenimento** of **evento** vertaald worden.

Il suo ultimo disco ha avuto un enorme successo in tutto il mondo.

Secondo te, qual è stato il principale evento storico del ventesimo secolo?

5.8 COMINCIARE, CONTINUARE

De werkwoorden *cominciare* en *continuare* kennen verschillende constructies: 1) met infinitief; 2) met direct object; 3) zonder direct object. In de gevallen 1 en 2 is het hulpwerkwoord *avere*, in het derde *essere*.

5.8.1 Cominciare

1 – *cominciare a + infinitief*

Oggi ho cominciato a lavorare molto presto.

Il tuo atteggiamento comincia a stancarmi.

2 – *overgankelijk gebruik*

Dopo le vacanze comincerò una dieta.

Ho cominciato l'università da pochi mesi.

3 – *onovergankelijk gebruik*

Quando comincia la festa?

La lezione non è ancora cominciata.

N.B.: voor het werkwoord *iniziare* geldt hetzelfde systeem.

Ho iniziato a lavorare a 18 anni.

La partita è iniziata malissimo.

5.8.2 Continuare

1 – *continuare a + infinitief*

Luigi continua ad arrivare tardi a lezione.

Ha continuato a dire che non era stato lui.

2 – *overgankelijk gebruik*

Continuerò il lavoro tra un paio d'ore.

Dopo la pausa, ha continuato il suo discorso.

3 – *onovergankelijk gebruik*

Dopo la pausa, la lezione è continuata.

L'incendio è continuato tutta la notte.

5.9 FINIRE/SMETTERE

De werkwoorden **finire** en **smettere** hebben bijna dezelfde betekenis, maar terwijl **finire** meer verwant is aan “afmaken, volbrengen”, ligt **smettere** dichterbij “stoppen, ophouden” en wordt meestal gebruikt in combinatie met infinitief.

5.9.1 Finire

Het werkwoord **finire** kent verschillende constructies: 1) met infinitief; 2) met direct object; 3) zonder direct object. In de gevallen 1 en 2 is het hulpwerkwoord **avere**, in het derde **essere**.

1 – *finire di + infinitief*

Finisco di prepararmi e arrivo.

Ho finito di pulire la mia stanza alle 4.

2 – *overgankelijk gebruik*

Hai finito i compiti?

Quest’anno andrò a Firenze e poi finirò le mie vacanze a Roma.

3 – *onovergankelijk gebruik*

È finito il latte.

Mio cugino è finito in prigione.

Com’è finita la partita?

Voor het werkwoord **terminare** geldt hetzelfde systeem. Het werkwoord **concludere** mag niet gebruikt worden met een infinitief (geval 1) en wordt in het geval 3 wederkerend.

Quando avrò terminato gli studi, andrò un anno all’estero.

La sessione estiva si è conclusa ieri.

5.9.2 Smettere

Het werkwoord **smettere** wordt vaak gebruikt in combinatie met infinitief en soms (spreektaal) met het vaste partikel **la**.

1 – *smettere di + infinitief*

Ma non smette mai di piovere?

Nino ha smesso di giocare a calcio.

2 – *met partikel: 'smetterla'*

Smettila, non è divertente!

Quando comincia ad abbaiare, quel cane non la smette più.

5.10 ALTRI VERBI CON DOPPIO AUSILIARE

In het Italiaans zijn er een aantal werkwoorden die zoals **cominciare**, **continuare** en **finire** (zie boven) het ene of het andere hulpwerkwoord krijgen afhankelijk van de (on)overgankelijkheid van hun gebruik.

5.10.1 Cambiare

Net als “veranderen” heeft **cambiare** twee verschillende gebruiken: overgankelijk (met **avere** in de samengestelde tijden) en onovergankelijk (met **essere** in de samengestelde tijden).

Hanno cambiato l’orario di visita all’ultimo momento.

Ho saputo che hai cambiato casa, dove abiti adesso?

Ilario è cambiato molto dall’ultima volta che l’ho visto.

Le regole sono cambiate, da oggi decido io.

5.10.2 Passare

Als overgankelijk werkwoord betekent **passare** o.a.: “doormaken, meemaken” (ook **vivere**); “doorbrengen” (ook **trascorrere**); “aanreiken, doorgeven”; “(voor een examen/toets) slagen” (ook **superare**, **essere promosso a**).

Lucia ha passato anni difficili, ma adesso sta meglio.

Ieri sono stato al parco con Gina, abbiamo passato una bellissima giornata.

Mi passi il sale per favore?

Stefano è contento: ha passato il suo primo esame all’università.

Als onovergankelijk werkwoord betekent **passare** o.a.: “langskomen”, “(iets) niet meer krijgen” (de mens is het indirect object).

Ieri Aldo è passato da casa mia con la sua nuova ragazza.

Dopo quella scena mi è passata la fame.

N.B.: *passare* betekent niet “gebeuren”.

Che cosa è ~~passato~~ successo a Gigi? Perché è così arrabbiato?

5.10.3 Servire

Het werkwoord *servire* heeft verschillende gebruiken, o.a.: 1) “dienen, bedienen” (overgankelijk, met *avere* in de samengestelde tijden); 2) “dienen, nuttig zijn” (onovergankelijk, met *essere* in de samengestelde tijden).

Hanno servito prima l'antipasto e poi i primi piatti.

Tutte le ore di lavoro non sono servite a niente.

Gli errori servono a migliorare.

De wederkerende vorm, *servirsi*, is meestal een formeler synoniem van *usare* en *utilizzare*.

Luigi si è servito delle sue conoscenze di fisica per risolvere il mistero.

5.10.4 Aumentare/Diminuire

De werkwoorden *aumentare* en *diminuire* kunnen overgankelijk gebruikt worden (met de betekenis van “verhogen” en “verlagen”, en *avere* in de samengestelde tijden) of onovergankelijk (met de betekenis van “toenemen” en “dalen”, en *essere* in de samengestelde tijden).

Il mio capo mi ha aumentato lo stipendio.

Ho diminuito le mie spese perché ho perso il lavoro.

Adesso le nostre possibilità di vincere sono aumentate.

Il prezzo della verdura è diminuito leggermente.

5.10.5 Migliorare/Peggiorare

De werkwoorden *migliorare* en *peggiorare*, zoals “verbeteren” en “verslechteren” in het Nederlands, kunnen overgankelijk of onovergankelijk gebruikt worden.

La tecnologia ha migliorato la nostra vita.

Quest'anno i tuoi risultati sono nettamente migliorati.

La crisi ha peggiorato le condizioni di vita di molte persone.

Da quel giorno i miei rapporti con Valeria sono peggiorati.

5.10.6 Guarire

Net als **guarire** heeft het werkwoord “genezen” twee verschillende betekenissen: 1) “herstellen”; 2) “helen”. Voor het geval 1 kan men **guarire** (met **essere** in de samengestelde tijden) gebruiken; voor het geval 2 kan men **curare** of weer **guarire** (maar met **avere** in de samengestelde tijden).

Mio figlio non è ancora del tutto guarito dall’influenza.

Il dottore mi ha curato/guarito solo con medicine omeopatiche.

5.10.7 Piovere

Het werkwoord **piovere**, zoals andere onpersoonlijke meteorologische werkwoorden (**nevicare**, **grandinare**, **tuonare**), kan beide hulpwerkwoorden krijgen.

Ieri ha piovuto tutto il giorno. → Ieri è piovuto tutto il giorno.

L’inverno scorso è nevicato anche qui. → L’inverno scorso ha nevicato anche qui.

5.11 DURARE, COSTARE

Anders dan de werkwoorden “duren” en “kosten” in het Nederlands, die het hulpwerkwoord “hebben” vereisen in de samengestelde tijden, krijgen **durare** en **costare** altijd **essere**.

Pietro è stanchissimo, il viaggio è durato tredici ore.

Le mie scarpe nuove sono stupende, ma mi sono costate un occhio della testa!

De werkwoorden “duren” en “kosten” (als het om tijd gaat) kunnen niet altijd met **durare** vertaald worden; soms is het beter de uitdrukkingen **volerci** (onderwerp: tijd) en **metterci** (onderwerp: meestal mensen; lijdend voorwerp: tijd) te gebruiken.

Het duurde twee uur om het uit het water te halen.

→ Ci sono volute due ore a tirarlo fuori dall’acqua.

Het zal me minstens een uur kosten om er te komen.

→ Ci metterò almeno un’ora ad arrivare.

N.B.: de uitdrukking **volerci** heeft trouwens altijd de betekenis van “nodig zijn”, niet alleen maar als het om tijd gaat.

Om zo’n huis te kopen heb je een pak geld nodig.

→ Per comprare una casa così ci vuole un sacco di soldi.

Om pasta carbonara te maken voor 4 personen heb je 250 gram pancetta nodig.

→ Per fare la carbonara per 4 persone ci vogliono 250 grammi di pancetta.

5.12 FARE e LASCIARE (+ infinito)

De werkwoorden **fare** en **lasciare** hebben een gelijke causatieve functie (vergelijkbaar met “doen” en “laten” in het Nederlands). Ze zijn soms uitwisselbaar, maar de betekenis kan enigszins verschillen: **fare** is actiever terwijl **lasciare** passiever is of een toestemming impliceert.

Il gatto ha di nuovo fatto cadere il vaso.

Ho fatto capire a Luca che la colpa non era mia.

Perché non hanno lasciato entrare Gianni in discoteca?

N.B.: in tegenstelling tot alle andere modale werkwoorden (**potere, volere, dovere, sapere**), die twee mogelijkheden toestaan, staat het onbeklemtoonde persoonlijke voornaamwoord altijd vóór **fare** en **lasciare** (behalve in de gebiedende wijs).

Stavolta mi hai davvero fatto arrabbiare!

I genitori di Lucia non la lasciano mai uscire da sola.

Quel cagnaccio non mi lascia mai dormire in pace.

Falla parlare! (*ze wil niets zeggen*)

Lasciala parlare! (*ze wil wel praten*)

5.13 AVERE DA FARE vs AVERE A CHE FARE

5.13.1 Avere (qualcosa) da fare

De uitdrukking **avere da fare** wijst op een plicht, een verplichting, een noodzaak: “iets moeten doen” (het voorzetsel **da** heeft trouwens vaak die nuance).

- Hai da fare adesso? – No, per oggi ho finito di studiare.

- Perché non sei venuto ieri? – Ho avuto da fare.

Ieri avevo un sacco di cose da fare, ma non avevo voglia di far niente e così ho guardato la tivù tutto il giorno.

Gianni si annoia perché non ha niente da fare.

5.13.2 **Avere a che fare (con qualcosa/qualcuno)**

De uitdrukking ***avere a che fare*** wijst op een verhouding, een betrekking, een omgang: “met iets/iemand te maken hebben”. Die kan soms vervangen worden met ***essere relazionato con*** of ***trattare di*** (zie onder). Er bestaat ook de uitdrukking ***avere a che vedere***, met dezelfde betekenis.

Avere a che fare ogni giorno con bambini problematici può essere molto stancante.

È un film romantico, ma ha anche a che fare con la seconda guerra mondiale.

Non voglio avere niente a che fare con Silvio.

- Lo conosci? – Sì, ho avuto a che fare con lui più di una volta.

5.14 **TRATTARE**

Het werkwoord ***trattare*** betekent normaal “behandelen”, in de betekenissen van “bespreken”. De onpersoonlijke vorm ***si tratta di*** (“het gaat om”) komt vaak voor.

In quell'albergo ti trattano come un amico.

Il libro tratta della seconda guerra mondiale.

Nell'articolo si tratta della crisi economica.

5.15 **INSEGNARE vs IMPARARE**

Het werkwoord “leren” heeft verschillende mogelijke gebruiken. 1) “onderwijs geven, wijzer maken, doen inzien”; 2) “(een kundigheid) verwerven”. In het geval 1 gebruikt men in het Italiaans ***insegnare*** (*qualcosa a qualcuno* of *a qualcuno a fare qualcosa*), in het geval 2 ***imparare*** (*qualcosa da qualcuno*) of, in een formeler register, ook ***apprendere***.

Questa esperienza insegna che non bisogna fidarsi delle apparenze.

Il signor Bianchi insegna matematica in una scuola media.

Tua madre non ti ha insegnato le buone maniere?

Quest'anno Alessio ha imparato a scrivere.

Per imparare bene una lingua straniera ci vuole una forte motivazione.

Dai propri errori si può imparare molto.

Per poter scegliere, è prima necessario apprendere alcune nozioni basilari.

De uitdrukking “leren kennen” wordt, net als “kennen”, normaal met **conoscere** vertaald.

Ik ken hem al tien jaar.

→ Lo conosco da dieci anni.

Ik heb hem vorige week leren kennen.

→ L'ho conosciuto la settimana scorsa.

5.16 RISOLVERE

Het werkwoord “oplossen” wordt normaal vertaald met **risolvere** (beklemdtoend op de stam en met onregelmatig voltooid deelwoord: **risolto**). Het naamwoord voor “oplossing” is **soluzione**.

Giovanni mi aiuta spesso a ~~solvare~~ risolvere i miei problemi.

Il commissario ha ~~solvato~~ risolto un caso difficile.

Hai fatto bene, non c'erano altre soluzioni.

5.17 GIOCARE vs SUONARE

Beide werkwoorden kunnen vertaald worden met “spelen”, maar **suonare** wordt gebruikt alleen maar voor muziekinstrumenten. Het werkwoord **giocare** selecteert het voorzetsel **a**.

Gioco a calcio da molti anni, è la mia passione più grande.

Sai giocare a scacchi? O preferisci giocare a carte?

Gianni suona il clarinetto nell'orchestra della scuola.

Da giovane suonavo la chitarra in un gruppo rock.

5.18 AVERE BISOGNO DI vs BISOGNARE

De uitdrukking **avere bisogno di qualcosa** wordt normaal vertaald met “iets nodig hebben” (let op: **bisogno** is een zelfstandig naamwoord). Er bestaat ook de uitdrukking **esserci bisogno di qualcosa**, waar het niet gespecificeerd is wie het is die iets nodig heeft. Het werkwoord **bisognare** is vergelijkbaar met **essere necessario** en is altijd gevolgd door een infinitief of een niet-beknopte bijzin (met het werkwoord in de aanvoegende wijs). Dit betekent dat **bisognare** altijd en alleen in de derde persoon enkelvoud wordt gebruikt.

Sara ha ~~bisogna~~ bisogno di 20 euro per comprare un libro per la scuola.

Di che cosa hai bisogno per riparare la tivù?

Per fare la carbonara c'è bisogno di due uova.

Bisogna fare molta attenzione alle istruzioni.

Bisogna che tutti facciano molta attenzione alle istruzioni.

Ormai è tardi, bisognava pensarci prima.

5.19 SPARIRE vs SPARARE

Om evidente redenen worden deze twee werkwoorden vaak verwisseld. Het werkwoord **sparire** betekent “verdwijnen” en heeft een veel gebruikte (onregelmatige) synoniem: **scomparire**. Beide werkwoorden vereisen **essere** in de samengestelde tijden. Het werkwoord **sparare** betekent “schieten” (met geweer) en wordt vaak gebruikt in allerlei (soms erg informele) uitdrukkingen.

Perché sparisci sempre quando ho bisogno di te?

Sono spariti i miei appunti di letteratura - e adesso come faccio?

Il mio telefonino è scomparso: mi chiami per favore?

I poliziotti hanno sparato al ladro ma non l'hanno colpito.

I mafiosi gli hanno sparato due colpi alle gambe.

Secondo me Antonio spara un sacco di balle.

5.20 ASCOLTARE, ASPETTARE, GUARDARE

De werkwoorden **ascoltare**, **aspettare** en **guardare** zijn overgankelijk, dit betekent dat het object direct is en dat er geen voorzetsel nodig is.

Giuseppe ascolta solo ~~alla~~ la musica classica.

Ho dovuto aspettare ~~su~~ Carla due ore sotto la pioggia, non è mai puntuale!

Guardo ~~alla~~ la tivù due ore al giorno.

5.21 PIACERE

Het werkwoord **piacere** is soms moeilijk om te leren wegens zijn constructie, die verschilt van die van de gewone Nederlandse vertalingen “houden van” of “leuk/mooi/lekker vinden”. Maar als we in plaats van die twee uitdrukkingen “bevallen” gebruiken, verdwijnt het verschil. Zoals bij **piacere** wordt datgeen waar

men van houdt het subject ook bij “bevallen”, terwijl de mens het (indirect) object wordt.

A Marco piace dormire.

~~Piaci~~ Ti piacciono le macchine da corsa?

~~Io piaccio~~ Mi piace molto la pizza capricciosa.

N.B.: **piacere** vereist **essere** als hulpwerkwoord in de samengestelde tijden.

Hoe vond je de cadeautjes die je hebt gekregen?

→ Ti sono piaciuti i regali che hai ricevuto?

Pietro vond het feest helemaal niet leuk.

→ A Pietro non è piaciuta per niente la festa.

5.22 MISSEN

Het werkwoord “missen” heeft verschillende betekenissen en kan verschillende vertalingen eisen in het Italiaans. Hier zien we alleen maar enkele vaak voorkomende gevallen.

1) *Niet treffen* → **mancare, fallire**

Ha mancato completamente il bersaglio.

Il governo ha fallito tutti i suoi obiettivi.

2) *Te laat komen* → **perdere**

Gianni ha di nuovo perso il treno per Bologna.

3) *Niet vinden* → **non trovare**

Sono già due giorni che non trovo il mio ombrello.

4) *De afwezigheid van iemand of iets pijnlijk voelen* → **mancare** (N.B.: dezelfde constructie als **piacere**)

Eindelijk ben je terug, ik heb jou zo erg gemist!

→ Finalmente sei tornato, mi sei mancato tantissimo!

5) *Niet hebben wie of wat men nodig heeft of zou willen hebben, ontberen* → **mancare** (N.B.: dezelfde constructie als **piacere**)

Sabrina miste de moed om de waarheid te spreken.

→ A Sabrina è mancato il coraggio di dire la verità.

5.23 LENEN

Het werkwoord “lenen” heeft verschillende betekenissen, o.a.: 1) “uitlenen”; 2) “ontlenen”. Voor 1 gebruikt men *prestare* en voor 2 de uitdrukking *prendere in prestito*.

Mi presti una penna, per favore?

Ho preso in prestito un libro in biblioteca ma non so più dove l’ho messo.

5.24 REALIZZARE, REALIZZARSI, RENDERSI CONTO

Het werkwoord “zich realiseren” kan niet met *realizzarsi* vertaald worden: dat bestaat wel, maar betekent “werkelijkheid worden”. Een mogelijke (maar niet heel gewone) vertaling daar voor is *realizzare* (onder de invloed van “to realize” in het Engels), dat normaal toch “waarmaken, tot stand brengen” betekent en dus voor onduidelijkheid kan zorgen. Voor “zich realiseren, beseffen, inzien, opmerken” worden het vaakst *rendersi conto di/che* en *accorgersi di/che* gebruikt.

Quella sera, per Veronica si è realizzato un sogno.

In quella scuola hanno realizzato un progetto innovativo di educazione alimentare.

Mi rendo conto solo adesso degli errori che ho commesso.

Non ti rendi conto che quella frase mi ha ferito?

Laura si è resa conto di aver sbagliato.

Ti sei accorto che Federico non porta più gli occhiali?

5.25 VERBI IN -PORRE, -DURRE E -TRARRE

Er zijn veel belangrijke werkwoorden in het Italiaans die met de stam van de onregelmatige *-porre*, *-durre* en *-trarre* zijn gebouwd. De vorm **durre* bestaat niet als zelfstandig werkwoord, de andere twee wel. Hieronder staat een lijstje met de belangrijkste samengestelde werkwoorden en enkele onregelmatige vormen.

1) Van *-porre*: *proporre*, *comporre*, *supporre*, *esporre*, *disporre*, *opporsi*.

N.B.: de regelmatige vormen worden gebouwd op de stam *-pon-*; enkele onregelmatige vormen zijn *-pongo* en *-pongono* (indicatief), en *-posto* (voltooid deelwoord).

Mi hanno proposto di lavorare in quella ditta, ma non so se accettare o no.

Suppongo che Pino arriverà in ritardo come al solito.

2) Van *-durre*: **condurre, produrre, ridurre, tradurre, sedurre**.

N.B.: de regelmatige vormen worden gebouwd op de stam **-duc-**; een onregelmatige vorm is **-dotto** (voltooid deelwoord).

In quella ditta producono pannoloni.

L'indagine è stata condotta da un'importante agenzia pubblica.

3) Van *-trarre*: **distrarre, estrarre, attrarre, sottrarre, ritrarre**.

N.B.: de regelmatige vormen worden gebouwd op basis van de stam **-tra-**; enkele onregelmatige vormen zijn **-traggo** en **-traggono** (indicatief), en **-tratto** (voltooid deelwoord).

Fai attenzione: se ti distrai, sbagli di sicuro.

Il mago ha estratto un coniglio dal cappello.

5.26 VERBI RIFLESSIVI

In het Italiaans zijn er veel meer wederkerende werkwoorden dan in het Nederlands. Als een werkwoord wederkerend is in het Nederlands, dan is dat het meestal ook in het Italiaans.

Zich aankleden – **vestirsi**

Zich inspannen – **sforzarsi**

Zich afvragen – **chiedersi**

Zich schamen – **vergognarsi**

Zich amuseren/vermaken – **divertirsi**

Zich scheren – **radersi**

Zich begeven – **recarsi**

Zich toeleggen – **impegnarsi**

Zich bemoeien – **immischiarsi**

Zich vergissen – **sbagliarsi**

Zich bevinden – **trovarsi**

Zich verplaatsen – **spostarsi**

Zich bewegen – **muoversi**

Zich vervelen – **annoiarsi**

Zich ergeren – **irritarsi, indignarsi**

Zich voelen – **sentirsi**

Zich gedragen – **comportarsi**

Zich wassen – **lavarsi**

Zich inschrijven - **iscriversi**

Zich zorgen maken – **preoccuparsi**

Quell'uomo si comporta in modo strano.

Vi siete divertiti alla festa?

Hai una faccia stanca, ti senti bene?

La casa si trova in cima alla collina.

Anders gaat het vaak om werkwoorden die ook een overgankelijk vorm hebben.

Abituare (wennen, gewoon maken)	→ abituarsi (wennen, gewoon raken)
Accendere (ontsteken, aanzetten)	→ accendersi (ontbranden, aangaan)
Allenare (trainen)	→ allenarsi (trainen)
Alzare (optillen)	→ alzarsi (opstaan)
Aprire (openen)	→ aprirsi (opengaan)
Aspettare (wachten)	→ aspettarsi (verwachten)
Avvicinare (benaderen)	→ avvicinarsi (naderen)
Chiudere (dichtdoen, sluiten)	→ chiudersi (dichtgaan, sluiten)
Fermare (stoppen, stilzetten)	→ fermarsi (stoppen, stilstaan)
Informare (laten weten, informeren)	→ informarsi (informereren naar)
Perdere (kwijtraken, verliezen)	→ perdersi (verdwalen)
Riferire (berichten)	→ riferirsi (verwijzen/refereren)
Rompere (kapotmaken)	→ rompersi (kapotgaan)
Sedere (zitten)	→ sedersi (plaatsnemen, gaan zitten)
Spegnere (doven, afzetten, uitdoen)	→ spegnersi (doven, uitgaan)

Guido si lamenta sempre, ma non fa mai proposte costruttive.

Uffa, il mio pc si è rotto di nuovo!

Patrizio si è avvicinato con un'aria minacciosa.

N.B.: In een aantal gevallen waarin men de constructie "bijvoeglijk NW + worden" gebruikt in het Nederlands, gebruikt men een wederkerende vorm in het Italiaans.

Calmare (kalmeren) → **calmarsi** (kalm worden)

Commuovere (ontroeren)	→ commuoversi (ontroerd worden)
Spaventare (bang maken)	→ spaventarsi (bang worden)
Stancare (vermoeien)	→ stancarsi (moe worden)
Svegliare (wekken)	→ svegliarsi (wakker worden)

Quando l'ho vista piangere mi sono commosso anch'io.

Sonia si spaventa sempre per niente.

Soms gaat het om werkwoorden waar alleen maar de wederkerende vorm van gebruikt wordt.

Accorgersi (beseffen)	Innamorarsi (verliefd worden)
Ammalarsi (ziek worden)	Lamentarsi (klagen)
Arrabbiarsi (boos worden)	Pentirsi (spijt hebben)
Fidarsi (vertrouwen)	Ribellarsi (in opstand komen)

Non so perché, ma non mi fido di lui.

Perché ti sei arrabbiato con mia sorella?

Soms gaat het om gevallen waar men in het Nederlands “elkaar” gebruikt (wederzijdse verhouding).

Amarsi (van elkaar houden)	Odiarsi (elkaar haten)
Ascoltarsi (naar elkaar luisteren)	Parlarsi (tegen elkaar praten)
Capirsi (elkaar begrijpen)	Salutarsi (elkaar begroeten)
Guardarsi (naar elkaar kijken)	Vedersi (elkaar zien)

È da tanto che io e Mario non ci vediamo.

Purtroppo Luca e Giacomo non si capiscono mai.

Er zijn ook werkwoorden die een gewone en een wederkerende vorm hebben, maar zonder (groot) verschil in betekenis (wel in de syntactische constructie). Bijvoorbeeld de paren **ricordare/ricordarsi** (“zich herinneren, onthouden”), **dimenticare/dimenticarsi** (“vergeten”, ook **scordare/scordarsi**), **sbagliare/sbagliarsi** (“zich vergissen”), **riposare/riposarsi** (“uitrusten”), **sposare/sposarsi** (“trouwen”).

Ricordo bene la prima volta che l'ho vista.

Ti sei ricordato della fattura che dovevi pagare?

Non riesco ad entrare perché ho dimenticato le chiavi in ufficio.

Laura si è di nuovo dimenticata del nostro anniversario: è stata l'ultima volta.

N.B.: *ricordare* heeft ook de betekenis van “herinneren”.

Devo ricordare agli studenti i capitoli da studiare per domani.

Per favore, stasera ricordami di prendere la medicina.

N.B.: speciale gevallen zijn de werkwoorden *aspettarsi* (“verwachten”) en *godersi* (“genieten”), die wederkerend én overgangelijk zijn.

Non mi aspettavo una reazione così violenta da parte sua.

Allora, ti sei goduto le vacanze?

6 AVVERBIO

6.1 ABBASTANZA

Het woord *abbastanza* is vaak een bijwoord (vergelijkbaar met “redelijk, tamelijk, nogal”), maar kan ook een onbepaald voornaamwoord zijn (vergelijkbaar met “genoeg, voldoende”), ook met de functie van bijvoeglijk naamwoord (maar onveranderlijk).

È tornato abbastanza tardi, erano quasi le 3 di notte.

Era abbastanza deluso del risultato: ha preso 10.

Ne ho abbastanza del mio capo, cambio lavoro!

Purtroppo non ci sono abbastanza iscritti, il corso è annullato.

Gli spaghetti sono abbastanza o ne vuoi ancora?

6.2 LAAT, LATER

Het woord “laat” eist verschillende vertalingen in het Italiaans. Als het om een bijwoord gaat of in onpersoonlijke constructies gebruiken we normaal *tardi* (ook in de superlatief: *tardissimo*), maar als het een bijvoeglijk naamwoord is gebruikt men

de uitdrukking *in ritardo*. Een “laatkomer” is een *ritardatario*. Het woord *ritardato* betekent “achterlijk”.

Perché sei arrivato così tardi?

È tardi(ssimo), vado a letto.

Mi hai stancato, sei sempre in ritardo!

Anche oggi Amanda è in ritardo, è una vera ritardataria.

6.3 PRIMA, DOPO, POI

De woorden *prima* en *dopo* kunnen de functie van bijwoord of voorzetsel hebben. Als *prima* een voorzetsel is moet *di* toegevoegd worden voor het naamwoord. Voor *dopo* geldt dit alleen maar als het om een voornaamwoord gaat, dus niet met naamwoorden. Het woord *poi* kan alleen maar bijwoord zijn.

Prima ero bravissimo a squash, ma è da tanto che non gioco più.

Federico è arrivato prima di Gianni.

Alle 8 è arrivato anche Mario e dopo ho aspettato l’inizio della lezione con lui.

Dopo il concerto non sentivo più niente.

Ivan è entrato subito dopo di me.

Mi ricordo una forte esplosione, poi non so cos’è successo.

6.4 PIÙ

Het woordje *più* betekent “meer” en wordt vaak in combinatie met een zelfstandig of en bijvoeglijk naamwoord gebruikt, voor een vergelijking. Als de eerste term van de vergelijking een naamwoord is en de tweede een (voor)naamwoord of een bijwoord, wordt “dan” met *di* vertaald, anders met *che*.

I Rossi hanno più soldi di noi.

Alfredo è più alto di Michele.

Adesso Nicola è più gentile di prima.

Mario legge più di notte che di giorno.

Rosy è più bella che intelligente.

N.B.: **più** kan ook zelfstandig zijn (de tweede term van de vergelijking is impliciet), in dit geval gebruikt men de uitdrukking **di più**.

Sembra un argomento interessante, vorrei saperne di più.

È ancora poco, dammene di più.

Wat voor **più** geldt, geldt ook voor **meno**, “minder”, maar het gebruik van het voorzetsel **di** bij zelfstandig gebruik is slechts facultatief.

Non ho bisogno di così tanti soldi, spenderò senz’altro (di) meno.

N.B.: samen vormen die twee woordjes een vaak voorkomende (informele) uitdrukking: **più o meno**. Formele alternatieven zijn **circa** en **all’incirca**.

- Hai studiato per l’esame? – Più o meno...

In Egitto, i cristiani rappresentano all’incirca il 10% della popolazione.

6.5 DOPPIA NEGAZIONE

In het Italiaans zijn er een aantal ontkennende woorden die de negatie **non** niet altijd nodig hebben: **nessuno**, **niente/nulla**, **mai**, **neanche/nemmeno/neppure**. Het hangt er van af waar die woorden staan ten opzichte van het werkwoord. Als ze er vóór staan is de negatie niet nodig, anders wel. Het bijwoord **mai** staat eigenlijk bijna altijd na het werkwoord.

Nessuno è ancora arrivato. → Non è ancora arrivato nessuno.

Qui niente funziona. → Qui non funziona niente.

Neanche i miei genitori lo sanno. → Non lo sanno neanche i miei genitori.

Het woordje **mica** is typisch voor de spreektaal en is meestal een versterker van de negatie, maar als het vóór het werkwoord staat vervangt het **non**.

Non sono mica stato io!

Mica potevi dirmelo prima?

6.6 AL, LANG

In de betekenis van “reeds” wordt “al” normaal met **già** vertaald, maar als “al” in combinatie met een tijdsuitdrukking wordt gebruikt is het voorzetsel **da** vaak nodig in het Italiaans (en is **già** optioneel).

<i>Bijna iedereen is al wakker.</i>	→ Sono già quasi tutti svegli.
<i>Ik ben al een uur wakker.</i>	→ Sono sveglio (già) da un'ora.
<i>Die film heb ik al twee keer gezien.</i>	→ Quel film l'ho già visto due volte.
<i>De film is al een kwartier begonnen.</i>	→ Il film è cominciato da un quarto d'ora.

Het wordt "lang" kan verschillende functies hebben: 1) bijvoeglijk naamwoord; 2) bijwoord. In het geval 1 gebruikt men **lungo** of **alto** (als het om mensen gaat). In het geval 2 gebruikt men normaal de uitdrukking **a lungo**, soms **(da) tanto/molto (tempo)** of ook **da tempo**. Een idiomatische constructie is ook **è/era da x-tijd che**.

<i>Hoe lang ben je?</i>	→ Quanto sei alto?
<i>Gisteren heb ik lang met Nino gepraat.</i>	→ Ieri ho parlato a lungo con Nino.
<i>Ik heb lang in Brussel gewoond.</i>	→ Ho abitato a lungo a Bruxelles.
<i>Heb je lang gewacht?</i>	→ Hai aspettato molto/tanto?
	<i>ook</i> → Hai aspettato a lungo?
	<i>ook</i> → È da molto che aspetti?
<i>Hij is lang geleden gestorven.</i>	→ È morto (tanto) tempo fa.
	<i>ook</i> → È da tanto che è morto.
<i>Lang na mijn vertrek blijf ik in contact met hen.</i>	→ Molto tempo dopo la mia partenza rimango in contatto con loro.
<i>Ik heb hem lang niet gezien.</i>	→ Non lo vedo da tempo.
	<i>ook</i> → È da tanto che non lo vedo.

Andere uitdrukkingen met "lang" en een mogelijke vertaling: "hoe lang" - **quanto (tempo)**; "jarenlang" - **per anni**; "zijn leven lang" - **(per) tutta la vita**.

<i>Hoe lang duurde de oorlog?</i>	→ Quanto è durata la guerra?
<i>Hoe lang hebben we nog?</i>	→ Quanto tempo abbiamo ancora?
<i>Ze hebben jarenlang gevochten.</i>	→ Hanno combattuto per anni.
<i>Hij heeft zijn leven lang aan sport gedaan.</i>	→ Ha fatto sport (per) tutta la vita.

6.7 **PROPRIO**

Het woord **proprio** heeft verschillende betekenissen en functies. Het kan bezittelijke voornaamwoorden versterken (te vergelijken met “eigen”), maar ook vervangen als het verwijst naar een onderwerp in de derde persoon. In zinnen waar het onderwerp onbepaald of onpersoonlijk is, moet **proprio** gebruikt worden.

Ik heb het gehoord met mijn eigen oren!

→ L’ho sentito con le mie proprie orecchie!

Hij gaf zijn erewoord.

→ Ha dato la sua parola d’onore.

→ Ha dato la propria parola d’onore.

Men moet zijn taal met respect behandelen.

→ Si deve trattare con rispetto la ~~sua~~ propria lingua.

Het is niet makkelijk om je fouten toe te geven.

→ Non è facile ammettere i ~~tuo~~ ~~suo~~ propri errori.

Als bijvoeglijk naamwoord betekent **proprio** “eigen, typisch, kenmerkend”, ongeveer zoals **tipico** en **caratteristico**.

La calma è propria dei forti.

Petra ha tutti i sintomi propri dell’anoressia.

Als bijwoord betekent **proprio** “echt”, ongeveer zoals **veramente** en **davvero**, of wordt het gebruikt om de nadruk te leggen op het woord dat het bepaalt.

Questo vestito ti sta proprio bene!

Sei proprio sicuro di voler partire?

Doveva succedere proprio oggi?

È proprio qui che ci siamo conosciuti.

6.8 **APPENA**

Het woord **appena** heeft twee verschillende functies: als bijwoord betekent het ongeveer “net”, terwijl als vervoeging betekent het “zodra” (soms met expletieve negatie in dit gebruik).

Ik ben net terug uit Italië.

→ Sono appena tornato dall’Italia.

Hij heeft me net gebeld.

→ Mi ha appena chiamato.

Bel me zodra je iets weet!

→ Chiamami appena sai qualcosa!

Ik vertrok zodra ik haar zag.

→ Sono andato via (non) appena l'ho vista.

Ik kom meteen als ik klaar ben.

→ Arrivo appena ho finito.

6.9 UN PO' DI AVVERBI

Bijwoorden en bijwoordelijke uitdrukkingen kunnen een tekst kleuren, belangrijke nuances aanbrengen en de inhoud duidelijker maken.

Althans, tenminste – **almeno**

Dat is geen Italiaans woord! Ik heb het tenminste nooit gehoord.

Quella non è una parola italiana! Io almeno non l'ho mai sentita.

Bijna nooit – **quasi mai**

Bijvoorbeeld – **ad esempio, per esempio**

Blijkbaar – **apparentemente**

Daarom, dus, bijgevolg – **quindi, perciò, dunque**

Ik ga met vakantie, dus ben ik even niet bereikbaar.

Vado in vacanza, quindi per un po' non sarò raggiungibile.

Daarstraks – **poco fa, appena**

Echter – **però**

Eens, een keer – **una volta**

Eerder (wat juister is) – **piuttosto**

Eerder, vroeger – **prima, in precedenza, in passato**

Eigenlijk – **in realtà, in effetti**

Gauw, snel – **velocemente, alla svelta**

Grotendeels, hoofdzakelijk – **principalmente, essenzialmente**

Helemaal niet – (non...) **per niente, (non...) affatto**

Ik ben helemaal niet boos, ik ben woest!

Non sono affatto arrabbiato, sono furioso!

In de toekomst – **in futuro**

In het algemeen – **in generale**

Maar liefst – **ben**

Hij is maar liefst vier keer getrouwd!

Si è sposato ben quattro volte!

Meestal, doorgaans, normaal, gewoonlijk – **di solito, in genere, generalmente, il più delle volte**

Doorgaans komt hij op tijd.

Di solito arriva in orario.

Meteen, dadelijk, onmiddelijk – **subito, immediatamente, all'istante**

Wacht even! Ik kom dadelijk naar jou!

Aspetta un attimo! Vengo subito da te!

Misschien – **forse, magari**

Niet helemaal – **non del tutto, non completamente**

Ik ben niet helemaal tevreden met mijn prestatie.

Non sono del tutto soddisfatto della mia prestazione.

Nog (niet) – **(non) ancora**

Nogal, redelijk, tamelijk, vrij – **abbastanza, piuttosto**

Nu – **adesso, ora**

Ongetwijfeld – **senz'altro, senza dubbio**

Hij heeft ongetwijfeld goede redenen om dat te doen.

Ha senz'altro le sue buone ragioni per farlo.

Onlangs - **recentemente, da poco**

Op zijn laatst – **al più tardi**

Sindsdien – **da allora**

Simpelweg, eenvoudig - **semplicemente**

Soms, af en toe – **a volte, qualche volta, ogni tanto, di tanto in tanto**

Straks (na nu) – **tra poco, subito**

Tegenwoordig – **attualmente, oggi**

Telkens – **sempre**

Dat is nu telkens hetzelfde!

Sempre la stessa storia!

Toen, destijds, in die tijd – **allora, a quel tempo**

Toevallig – **per caso**

Tot nu toe - **finora**

Trouwens – **a proposito, poi, del resto**

Uiteindelijk – **alla fine**

Uitermate – **estremamente**

Vaak, dikwijls - **spesso**

Vooral, des te meer – **soprattutto, specialmente**

Voor het laatst – **(per) l'ultima volta**

Voorlopig – **per il momento, per ora**

Vrijwel, zo goed als – **praticamente**

Ik ben nuchter! Ik heb zo goed als niets gedronken.

Sono sobrio! Non ho bevuto praticamente niente.

Weer, opnieuw – **di nuovo, un'altra volta, nuovamente, ancora (una volta)**

Zelden – **raramente, di rado**

Zelfs – **perfino, persino, addirittura**

Zo, op die manier – **così, in quel modo**

7 PREPOSIZIONI

7.1 DA

Het voorzetsel **da** (gevolgd door een naamwoord) drukt vaak een beweging “van” of “uit” een plaats uit.

Il treno è partito da Anversa alle 12.45.

Il dottore ha chiesto a tutti di uscire dalla sala operatoria.

Per arrivare da Roma a Bruxelles in aereo ci vogliono meno di due ore.

Alcuni mafiosi sono scappati da un carcere di massima sicurezza.

In tegenstelling tot het voorzetsel **a**, dat een beweging náár een plaats of een positie uitdrukt.

Quando vieni a Gand la prossima volta?

Luca non c'è, è al mare.

Maar als het (voor)naamwoord waarnaartoe het onderwerp zich begeeft of waar het zich bevindt een persoon is, moet **da** gebruikt worden.

Alle 4 devo andare ~~a~~ dal dentista.

Stasera Ugo viene a mangiare ~~a~~ da me. → Stasera Ugo viene a mangiare a casa mia.

Ieri sono stato ~~a~~ da Paolo.

C'era tantissima gente ~~a~~ dal dottore.

7.2 DOOR

Het voorzetsel “door” heeft meerdere functies in het Nederlands, o.a.: 1) handelend voorwerp in passieve zinnen (It.: **da**); 2) “wegens” (It.: **a causa di, per**); 3) “dankzij” (It.: **grazie a**); 4) “doorheen” (It.: **attraverso, per**).

Zijn vader is door de politie aangehouden.

Suo padre è stato arrestato ~~per la~~ dalla polizia.

Door de slechte toestand van de velden is trainen niet mogelijk.

A causa delle cattive condizioni dei campi non è possibile allenarsi.

Door zijn grote slimheid kan hij iedereen verslaan.

Grazie alla sua grande astuzia riesce a battere tutti.

We liepen door de tuin naar de straat.

Attraverso il giardino siamo arrivati alla strada.

Attraversando il giardino siamo arrivati alla strada.

7.3 TRA, FRA

Het voorzetsel **tra** (ofwel **fra**) heeft o.a. volgende mogelijke vertalingen: “tussen” (tijd, ruimte), “over” (tijd) en “na” (ruimte).

tussen

Puoi chiamarmi tra le 5 e le 7.

Abito a metà strada tra Anversa e Bruxelles.

over

Alberto è in ritardo, arriverà tra venti minuti.

na

Tra 500 metri devi girare a destra.

7.4 AVANTI, DAVANTI

Het woord **avanti** dient normaal als bijwoord (“verder, door”). Met de betekenis van “voor” (tijd) is **avanti** archaisch; daarvoor wordt normaal **prima (di)** gebruikt. Het voorzetsel **davanti (a)** betekent “voor” alleen maar als het om de ruimtelijke betekenis gaat.

Giorgio è uscito ~~avanti~~ prima di finire la colazione.

Se non ci sono altre domande, andiamo avanti con la lezione.

La casa di Alfredo si trova davanti all'ospedale.

7.5 È UTILE CONOSCERE LA REGOLA?

Het gaat hier om een erg frequente constructie: “essere + aggettivo + infinito”, waar het infinitief onderwerp van **essere** is en zonder voorzetsel staat.

È necessario ~~di~~ imparare tutte le regole grammaticali per passare l'esame.

È importante ~~di~~ prendere una decisione immediata.

È bello ~~di~~ avere tanti amici.

È possibile ~~per~~ fare un appuntamento?

Era terribile ~~di~~ vederlo in quello stato.

Studiare molto è dannoso per la salute?

Er zijn andere constructies die gelijkaardig lijken, maar waar de infinitief geen onderwerp is van *essere*, maar complement van een bijvoeglijk naamwoord, en dus een voorzetsel eist. Een belangrijke groep bijvoeglijke naamwoorden eist **da**, zoals bijvoorbeeld: **facile**, **difficile** en **impossibile**.

Het is moeilijk (om) dat gevoel te beschrijven.

È difficile descrivere quella sensazione. (*onderv.: descrivere quella...*)

Dat gevoel is moeilijk (om) te beschrijven.

Quella sensazione è difficile da descrivere. (*onderwerp: quella sensazione*)

Veel bijvoeglijke naamwoorden eisen het voorzetsel **a** voor het infinitief, bijvoorbeeld **abituato**, **attento**, **bravo**, **costretto**, **deciso**, **disposto**, **interessato**. Ook alle rangtelwoorden (**primo**, **secondo**, ...) **solo**, **ultimo** en **unico** regeren **a**.

Lucia è molto brava a disegnare.

Orlando è stato l'ultimo ad arrivare e il primo ad andare via.

Een aantal bijvoeglijke naamwoorden regeren het voorzetsel **di**, bijvoorbeeld degene die eindigen op **-oso**, **capace**, **certo**, **contento**, **convinto**, **felice**, **fiero**, **grato**, **libero**, **sicuro**, **soddisfatto**, **sorpreso**, **stanco**.

Roberto Mancini è orgoglioso di poter allenare la nazionale italiana di calcio.

Francesco sarà capace di guidare un camion?

8 CONGIUNZIONI

8.1 SE

De vervoeging **se** heeft in het Italiaans twee mogelijke functies: hypothetisch (Nederlands: “als, mits”) of om een indirecte vraag in te leiden (Nederlands: “of”).

Se partiamo subito, arriviamo in tempo.

Te lo dico solo se mi prometti che manterrai il segreto.

Sai se oggi il bar è aperto?

Mi ha chiesto se potevo aiutarlo.

In zijn andere functie (“ofwel”) kan “of” vertaald worden met **o** of **oppure**.

Prendiamo la metro o l'autobus?

Andiamo al ristorante oppure mangiamo a casa?

N.B.: Vaak voorkomend is het samengestelde voegwoord **anche se**, dat overeenkomt met de Nederlandse uitdrukking “ook al”.

Anche se piove fa ancora molto caldo.

Francesco ha provato a rispondere anche se non aveva capito bene la domanda.

8.2 ALS

Het voegwoord “als” stelt soms problemen voor Nederlandstaligen omdat het een temporele en een hypothetische functie tegelijk heeft. In het Italiaans zijn de twee functies scherper verdeeld met **quando** en **se**. Het gebruik van **quando** met hypothetische functie komt alleen in erg formele teksten voor en eist altijd de aanvoegende wijs.

Als je komt, neem een fles wijn mee.

→ Se vieni, porta una bottiglia di vino. (*misschien kom je niet*)

→ Quando vieni, porta una bottiglia di vino. (*je komt zeker en vast*)

Ik wil graag naar Italië, maar als ik voor het examen niet zal slagen, zal ik niet vertrekken.

→ Vorrei andare in Italia, ma → quando non passerò l'esame, non partirò.
(*-?- ik weet het al: ik ga zakken en blijven*)

→ se non passerò l'esame, non partirò.
(*hopelijk gaat het lukken*)

8.3 OMDAT, WANT

Normaal worden “omdat” en “want” vertaald met **perché** in het Italiaans. Er is toch een uitzondering: de bijzin met (een causaal) **perché** kan niet vóór de hoofdzin staan. In zulke gevallen kan men een aantal andere vervoegingen gebruiken: **dato che**, **visto che**, **siccome** (informeel), **poiché** (formeel).

Perché Dato che non sapeva la risposta, è rimasto in silenzio.

Perché Poiché le autorità belghe competenti non hanno adottato i provvedimenti necessari per porre fine a tale situazione, la Commissione ha avviato un'azione contro il Belgio.

N.B.: **perché** kan ook een finale bijzin inleiden (doel, “opdat, zodat”, altijd met aanvoegende wijs) of een vraagwoord zijn (“waarom”).

L'ho tradotto perché tutti capissero.

Mi chiedo spesso perché non ho studiato astronomia.

8.4 MENTRE vs DURANTE

De woorden *mentre* en *durante* drukken ongeveer dezelfde relatie uit, maar er is een grammaticaal verschil: *mentre* (zoals “terwijl”) komt voor een bijzin, *durante* (zoals “tijdens”) komt voor een naamwoord.

Mentre guidavo ascoltavo musica classica.

Durante il viaggio ho ascoltato musica classica.